

ALLAKKIAQ

Ullo : 8. oktober 2013

J.nr.: 20.21.04/06-00006

Inatsisartut illussaata nutaassaq pillugu suliaqarnermi killiffik

Kingullermiit

Allattoqarfik arlaleriarluni Siulittaasoqarfiup piginnaatitsinera tunuliaqutaralugu suliffeqarfinit illussanik titartaasartut TNT-mit aamma Qarsoq-mit, sanaartornermi siunnnersortsit pilersaarusiortullu Inuplanimit, Attaveqatigiinnermut Naalakkersuisoqarfimmit Illuut A/S-imillu aallartitanik ataatsimeeqateqarpoq. Kingulleq taaneqartoq illussap napparneqarnissaanut taassumalu taarsigassarsinikkut aningaasalersorneqarnissaanut akisussaasuvoq pingaarneq. Inatsisilerituut suliffeqarfiat Malling & Hansen Damm tamatuma saniatigut allaffigeqatigineqartarpoq.

Oqallinnerit taakku tunuliaqutaralugit pitsaanerpaasumillu ingerlatsinissaq siunertaralugu suliamik Inatsisartut illussaata napparneqarneranik kinguneqartussamik ingerlatsinerup aallarnisarnera ersilerpoq.

Pilersaarutip ingerlateqqinnera

Illuatungerisanik oqaloqateqarnerit aallaavigalugit siunertamut pitsaanerpaasumik – piaarnerpaasumillu – suliap siuariatornera ima iluseqartussatut illuatungeriinnit isumaqatigiissutigineqarpoq:

1. Sanaartortitsisup Siunnnersortaanik toqqaaneq (illussanik titartaasartut): TNT kiisalu Qarsoq suliamik tamatuminnnga tiguisinnaanertik isumaliutigequllugu qinnuigineqarput. Tamanna suliffeqarfinit taakkununga marlunnut isumatusaarluni alloriarneruvoq taakkumi illussanik titartaasartunik unammititsinissamut peqataanissamut periarfissaqassannginnamik, tassami sanaartortitsisup siunnnersortai illussanik titartaasartunik unammititsinissamut peqataasinnaanngimmata. Siunnnersortsit suliap suliariumannittussarsiuuneqarnissaannik Inatsisiliat piumasaqaatitaqannginnerat oqaatigineqassaaq. Teknikkikkut Inuplanimit taparserneqarluni sanaartortitsisumut siunnnersortiunissaminut suliffeqarfik TNT soqutiginnittoq oqaatigalugu allakkat uku allanneqarnerat nalerorlugu suliffeqarfik nalunaarpoq. Tamanna akissuteqaataasutut iluarisimaarnartutut nalilerneqartariaqarpoq, taamaalilluni Inatsisartut suliassaataannik ingerlatsineq suleqatigiinnit suliamut ilisimasaqarluartunit sumiiffimmullu kisarluarsimasunit ataqatigiissaarneqassaaq.
2. Sanaartortitsisup siunnnersortaa suliap ataatsimut isigalugu maanna killiffianik pisariaqartitaanillu minnerunngitsumik pisariaqartitanik maannakkut amigaataasunik naammattumilluunniit matussuserneqanngitsunik nalunaarsuinermik Siulittaasoqarfik peqatigalugu Allattoqarfimmi suliaqassaaq, taamatullu katillugu qanoq annertutigisumik nateqarnissaanik misissuissalluni. Tassani pissutsit

Isumannaallisaanermut, pilersugaanermut, aqqusinerniit palliguffinnut, tusarnaariat isaariaannut, atortulersuutitut teknologiskiusunut il.il. tunngassuteqartut tamarmiullutik ataatsimut *sanaartukkap* tamarmiusup *pilersaarutaanik* inerpeqarumaartut ilanngullugit. Tamanna illoqarfiup iluani qiterpasissumi nunaminertamik sanaartorfissaqqissumik nassaarnissamik kiisalu illoqarfiup iluani sanaartugassanik pilersaarusiarnut tapiliussassamik sanaartornermi siunnersorti isumannaarissaaq.

3. Sanaartornermut pilersaarusiaq tamarmi ataatsikkut illussanik titartaasartunik unammisitsinermik kiiisalu sanaartukkap napparneqarnissaanut neqerooruteqartitsinermik imaqartoq malillugu *ataatsimut suliariumannittussarsiuunneqassaaq*. Tamanna illussanik titartaasartut Kalaallit Nunaanni angerlarsimaffeqartut najuuttullu kisimik peqataanissamut kaammattorneqarfigisaannik “Qaaqqusilluni illussanik titartaasartunik unammisitsineq” atorlugu aqqissuussinikkut pissaaq. Unammisitsinermi peqataasoqarluarnissaata isumannaarniarlugu, tamannalu peqataasut iluaqutaasussatut isigigunikku, suliffeqarfinnik nunap iluaneersunik nunanilluunniit allaneersunik suleqatissarsionnissaaq kaammattuutigineqartoq suliffeqarfinnut illussanik titartaasarfiusunut paasititsissutigineqassaaq.
4. Pilersaarusiap aallartinnerani sanaartornermut pilersaarusiarnik suliaqarnermi piaartumik entreprenørinik ingeniørinillu suleqateqarnissamut illussanik titartaasartut *ataatsimut neqerooruteqartitsinerup* atorneqarneratigut “pinngitsaalineqassapput”. Sanaartukkamut pilersaarusiaq ataatsimoortumik suliarillugaasoq taamak iliornikkut ajugaasutut toqqagaassaaq, taamatullu illup napparneqarnissaanut akinik *piviusunik* tunngaveqarluni neqerooruteqartoq. Tamatuma aamma pilersaarusiarnik ajugaasumik toqqaaniarluni nalilersuinermi titartarneqarnermi torrallataassuseq, akunnaatsuliaassuseq pissutsillu aningaasartuuteqarnermut tunngassuteqartut ilanngunneqarnissaat isumannaassavaa, taamaaliornikkullu aningaasartuutitut missingitutinik sippuinermik peqquteqartumik inuttaasunit isornartorsiorneqaratarsinnaaneq killilersimaarneqassaaq¹. Ajugaasoq toqqarneqareerpat piaartumik sanaartorneq aallartinneqarsinnaavoq. Taamatut periuseqarluni sanaartortitsineq iluatsittumik pisortanit sionratigut atorneqartareerpoq, soorlu aamma Atuarfik Hans Lyngep kiisalu Naluttarfik Maliup sanaartorneqarnerini taamaattoq. Sanaartornerup piaarnerusumik aallartittarnera ilusilersugaanikkullu takorlukkarsuutit piviusorsiornerusarneri taassuma pitsaaneroqutigivai, kinguaattooratarsinnaanerit aningaasartuuteqarnerusariaqaratarsinnaanerillu taamatut ikilisillugit.
5. Neqerooruteqartitsinermut peqataasut suliamilli *tigusinngitsut* aalajangersimasumik annertussusilimmik aningaasartuutiminnut matussusiivigineqarnissaannut aningaasartuutit aqqissuullugu pilersaarusiarnut aningaasaliissutitut siusinnerusukkut

---

¹ Taakku oqimaaqatigiissarneqarneri neqeroorummi nassuiaatigineqassapput. Suliamik nalilersueriaatsimi atorneqartumi toqqammavittut ima pingaarnersiorneqartarput: Illumik ilusilersuinermut 40 pct. Atoruminasutsimut 40 pct. Kiisalu aningaasartuutit aqutsinermut 20 pct. Soorunami pissutsit allat aamma soorlu sanaartornermi atortussat nunatsinneersut qanoq atorneqartigineri, avatangiisit qajagalugit sanaartugaassuseq il.il. oqimaalutaanermi ilanngunneqarsinnaapput.

Siulittaasoqarfimmit qinnutigineqarnissaat aalajangiunneqartunut, aamma ilanngunneqarnissaat periutsip qulaani taaneqartup nassatarissavaa. Branchemi tassani tamatuma malinneqartarnera nalinginnaasuvoq, tassami illussamik titartaalluni nappaanissamullu neqeroorusiornermik suliaqarneq ingammik suliffeqarfinnut mikisunut akisoorujussuusinnaammat, taamaalillutillu suliffeqarfiit taakku neqeroorusiorlutik suliaqarnerminni aningaasartuutitik utertinneqarsinnaanngippata unammisitsinermut peqataanissamut nangaasoorsinnaallutik. Sanaartornerup piaartumik suliarineqarnissaa kiisalu nappaanermi akip qaffannginnissaata isumannaarneqarnissaat eqqarsaatigalugit aningaasartuutit taakku inissaminniipput, soorlu sanaartortitseriaaseq allakkiap uuma imarisaani innersuussutigineqartoq naapertorlugu.

Illup angissusissaa – inissamik naammalluartumik pisariaqartitsineq

Soorlu allakkiami 10. august 2013-imeersumi paasititsissutigineqartoq suliap maannamut killiffiani sanaartukkap angissusissaanik aningaasaliissutinillu *killeqarpallaamik* aalajangiussinnginnissaq kaammattuutigineqarpoq. Illu pisariaqartinneqartumik missiliugallarnikkut 3000 kvm.-inut angissusilerneqarpoq, kisianniuna sanaartukkamik mikinaarinnginnissaq siunissamilu inissamik siumut naatsorsuutigineqanngitsumik atortulersuutinullu pisariaqartitsilerinnaanerup isumannaarnissaa sillimaffiginarlugu maannamuugallartoq 5000 kvm.-inut angissusilerneqarnissaa innersuussutigineqartoq. Sanaartukkap akia 100 mio. kr.-inut aalajangiunnagu, allakkiami 10. augustimeersumi oqaatigineqartutut 190 mio. kr.-inut tagginneqarnissaanik tamanna isumaqarpoq. Sanaartukkap ukiut 30-it ingerlaneranni akilerneqartussaanaera tassunga atatillugu naqissusertariaqarpoq, taamaammallu sanaartornermi akip qaffasinnerulaartup qaammammukkaartumik akilersuinissamut periarfissat annertunerusumik sunniuteqarfigissanngilai.

Kvadratmeteterinut aningaasartaliinernullu missingersuutit sanaartukkamut pilersaarusiap suliarineqarnerani erseqqinnerusumik najoqqutalersorneqassapput.

Qulaani tunngavilersuutigineqartut aallaavigalugit pilersaarusiaq attartortitsisumit maannamuugallartoq pitsaasuusutut nalilerlugu Illuut A/S-imut nalunaarutigineqarsimasoq oqaatigineqarsinnaavoq.

Piffissamik atuineq

Sanaartugassamut ataatsimut neqerooruteqartitsinerup qulaani eqqaaneqartutut atorneqarneratigut sanaartukkap piffissaliussap aalajangersimaqqissaartup iluani napparneqarnissaa ilimagineqarpoq. Tapiliussatut aningaasaliissutit UKA 2013-ip naggataata tungaani akuersissutigineqareerpata suliaq pisortatigoortumik aallartinneqarsinnaavoq. Sanaartortitsisup siunnersortaa Siulittaasoqarfimmit toqqarneqartoq 2013-imi ukiuunerani pissutsit qulaani pineqartut aallaavigalugit sukumiisumik pisariaqartitat pillugit misissueqqissaassaaq. Suliap taassuma ingerlanneqarneranut atatillugu Allattoqarfiup suliamut ataqatigiissaarisuata sanaartortitsisup siunnersortaanik Illuut A/S-imiillu aallartitanik peqateqarluni Savalimmiunut, Islandimut, Danmarkimut Skotlandimullu angalanissaat naatsorsuutigineqarpoq, taakkunani Inatsisartut illuisa ilusilersugaanerini unammilligassanillu qulaajaanissaq siunertaralugu. Sanaartugassamut pilersaarusiaq naammassillugu suliarineqarsimasoq juli 2014 piareersimassasoq naatsorsuutigineqarpoq,

taamaalillunilu august 2014 ataatsimoorussamik neqerooruteqartitsisoqarsinnaalluni, neqerooruteqarsinnaaneq qaammatinut pingasunut killilerlugu. Tamanna pitinnagu toqqavissap inissineqareersimanissaa piumasaqaataavoq. Naliliisussat suliamik ilisimasaqartut (illussanik titartaasartut) Siulittaasoqarfillu december 2014 nalliutsinnagu unammisitsinermi ajugaasumik toqqaassapput. Sanaartornerup januar 2015 aallartinneqarsinnaanera naatsorsuutigineqarpoq. Sanaartornerup ukiuni marlunni ingerlasarnera nalinginnaasumik naatsorsuutigineqartarpoq. Inatsisartut illussaam tamatuma malittuanik februar 2017 Siulittaasoqarfimmut tunniunneqarsinnaassaaq.

Unammilligassat piusut

Siulittaasoqarfiup ulloq 22. august ilaatigut qitiusumik allaffeqarfimmi piusumi sanaartorfiusussamik tulluurtumik nassaarniarnermi ikioqqulluni saaffiginnissutaanut suli Naalakkersuisut akissuteqanngillat. Taamaammallu allaffissornikkut eqqaasitsissummik nassitsisoqarpoq.

Alloriarneq tulleeq

Aalajangiiffigisassatut siunnersuummut 2013-imi ukiakkut ataatsimiinnermi Siulittaasoqarfimmit saqqummiunneqartumut Inatsisartunillu akuerineqartumik pilersaarummut aningaasaliissutinik isumannaarinninnissaq siunertaralugu AIS14-imut allannguutissatut siunnersuummik Siulittaasoqarfiup saqqummiussinissaa Siulittaasoqarfimmit siusinnerusukkat taperseerineqarpoq. Taamaattorli aningaasaliissutip taassuma 2013-imut ilassutitut aningaasaliissutitut illuartinneqarsinnaanera pitsaasuusutut isigineqarpoq, tamatuma kingorna sanaartornermut iluarsartuussinermullu aningaasaateqarfimmi sanaartornermut aningaasaliissutitut ingerlateqqinneqarluni. Taamaaliornikkut aningaasaliissutit piaarnerusumik inississapput, atatillugulu pilersaarusiarni aningaasaliissutit aningaasanut inatsisissami suliarineqarnermini naalakkersuinikkut aningaasaliissutinik sukangasuumik pingaarnersiuinermit akulerutsinneqarnissaat pinngitsuussalluni.

Inassuteqaatit

Inassutigineqarpoq,

- Pilersaarutip ingerlanneqartup allakkiamillu uannga nassuiaatigineqartup ingerlateqqinneqarnissaa Siulittaasoqarfiup taperseerineqarpoq, aamma
- aalajangiiffigisassatut siunnersuut ilanngunneqartoq Inatsisartut ataatsimiinneranni matumani naammassillugu suliarisassanngorlugu Inatsisartunut saqqummiunneqarnissaa akuersissutigineqassasoq.

Ellen Kolby Chemnitz

Allattaaneq

/

Nikolai Sten Christensen

Allattoqarfiup pisortaa